

{B·D

Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

QUE NO ET COLIN CAP BOLA! DESINFORMACIÓ: MOLT MÉS QUE FAKE NEWS

M. Rosa Moreno Sampedro i Óscar Sotillos López

The logo for 'Learn to Check' features the words 'learn' and 'to check' in a purple, lowercase, sans-serif font. The word 'check' is partially enclosed by a purple speech bubble outline. A yellow checkmark is positioned inside the speech bubble, overlapping the end of the word 'check'.

BLANQUERNA
UNIVERSITAT RAMON LLULL

La Gènesi

‘Media and Information Literacy Community Connections’ (MIL CC)

50 biblioteques de diverses comunitats autònomes d’Espanya dissenyen activitats d’AMI (Alfabetització Mediàtica i Informacional) amb Learn to Check en el marc del projecte europeu [Media and Information Literacy Community Connections \(MIL CC\)](#).

El projecte, finançat pel prestigiós [European Media and Information Fund \(EMIF\)](#), està coordinat per l’[Institut Universitari de Lisboa](#) i té com a socis Learn to Check i la [Dublin City University](#). A Espanya, el projecte rep el suport del Ministeri de Cultura i la [Societat Espanyola de Documentació i Informació Científica \(SEDIC\)](#).

Curs 2024/2025, amb continuïtat...

Objectius del programa

- Conscienciar del perill que la desinformació representa per la població, la convivència i les democràcies.
- Identificar les diferents tipologies de desinformació i els mitjans per on es distribueix.
- Identificar els objectius de la desinformació.
- Identificar les estratègies de la desinformació.
- Identificar els grups vulnerables tot prenent consciència de la pròpia vulnerabilitat.
- Oferir recursos i eines per identificar-la i protegir-nos.

Aplicació

**Facultat de Comunicació
i Relacions Internacionals**

Facultat de Ciències de la Salut

Dues Facultats, dues realitats

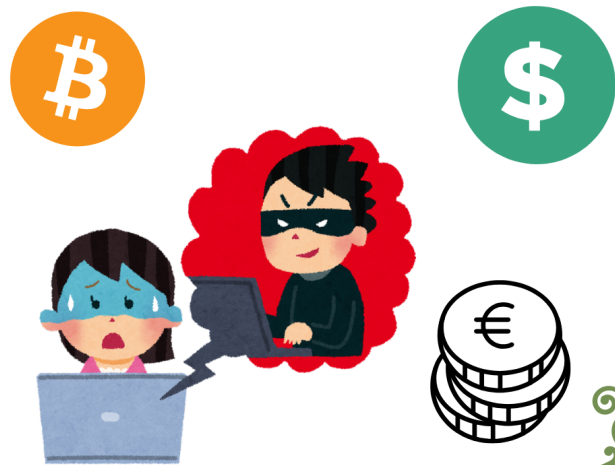
FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA SALUT

- INFERMERIA
- FISIOTERÀPIA
- NUTRICIÓ
- FARMÀCIA

OBJECTIUS

**DINERS I
DADES**
(DE MANERA
FRAUDULENTA)

**CLICS,
POPULARITAT**

**INTENCIÓ POLÍTICA,
DESCONFIANÇA EN LES
INSTITUCIONS,
VOTS**

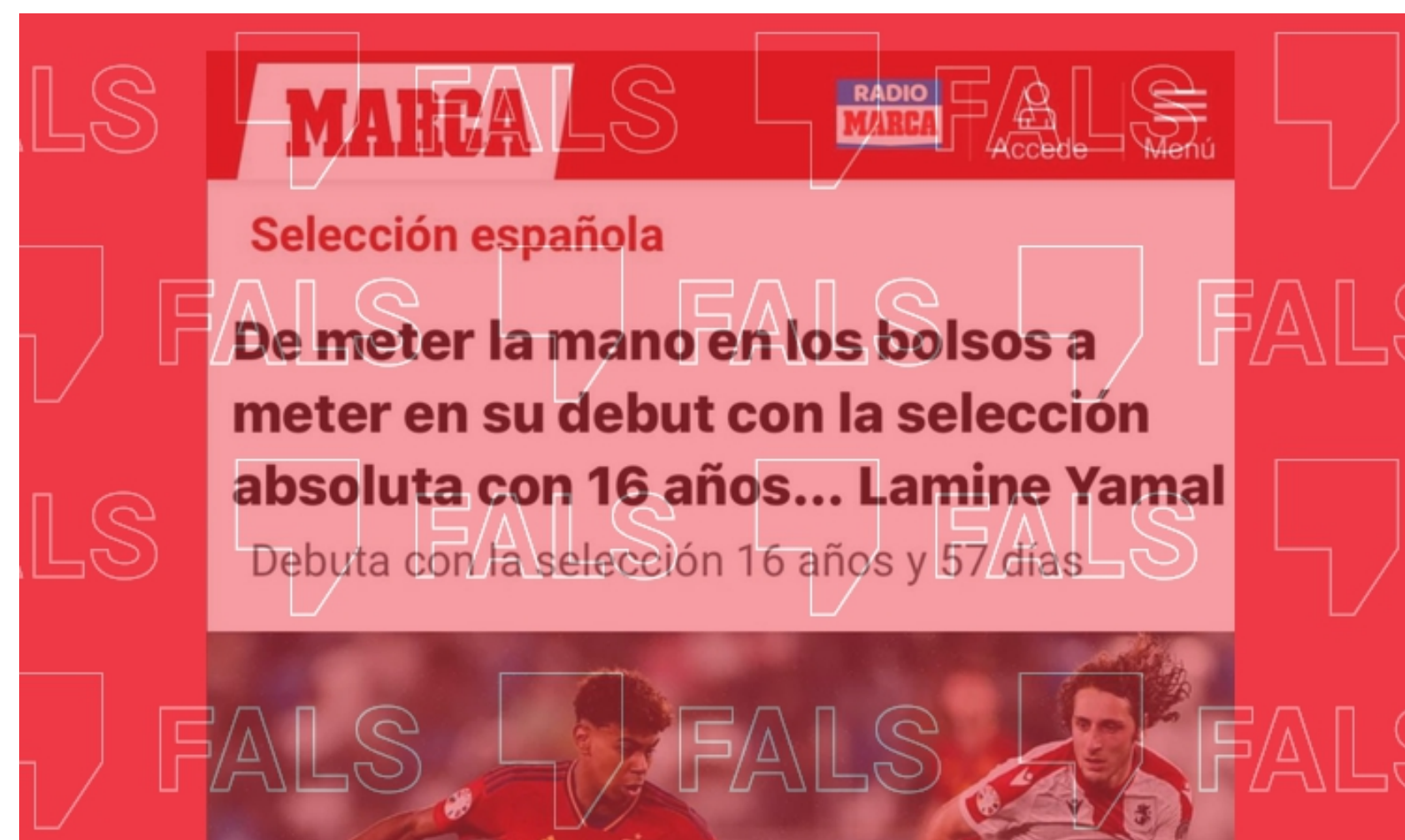
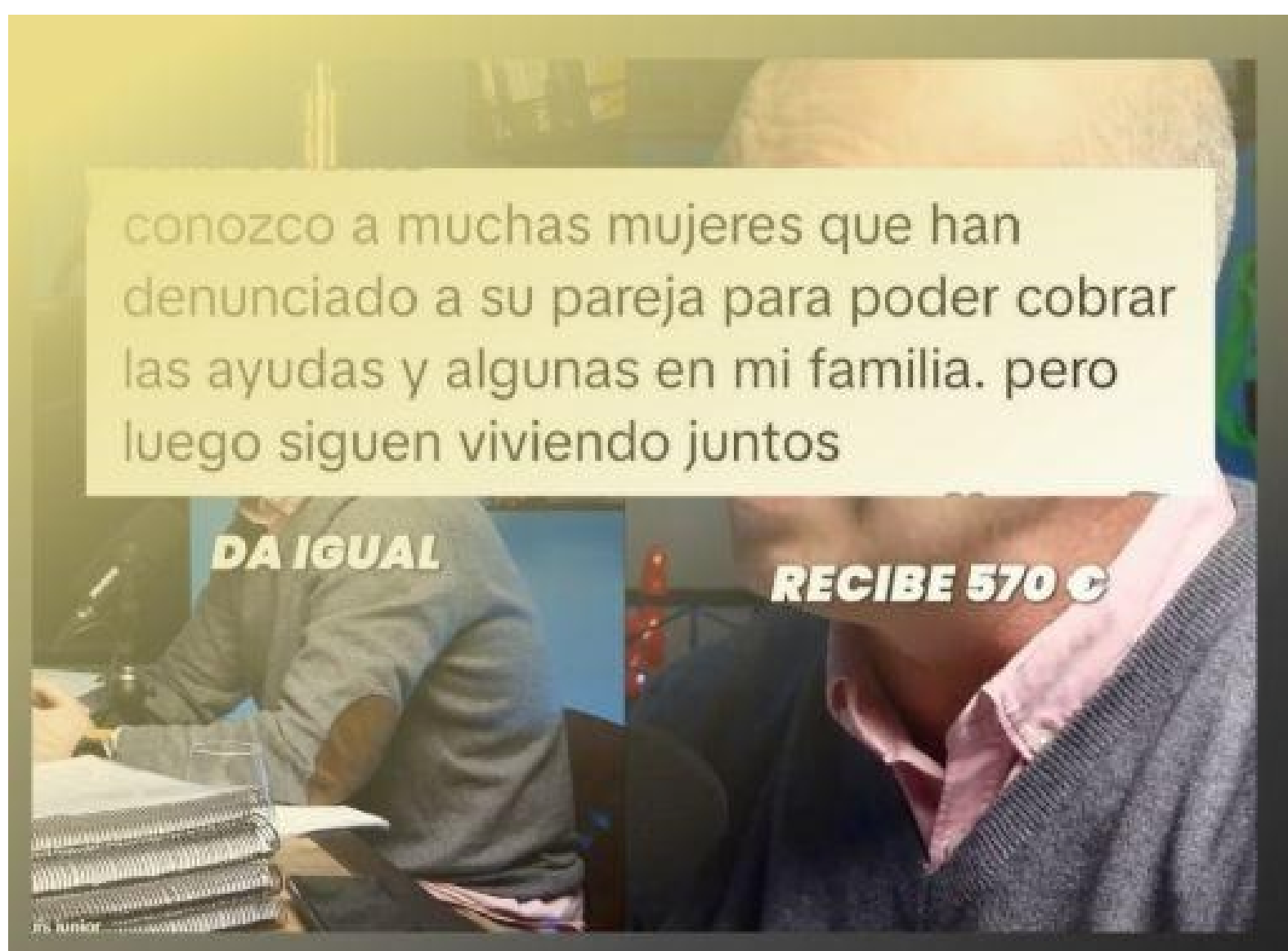
**ATAAC A GRUPS
VULNERABLES**

GRUPS VULNERABLES

- GENT GRAN
- MIGRANTS
- COL·LECTIUS LGTBIQ+
- DONES

ETC...

I TU?

QUINA ÉS LA TEVA VULNERABILITAT

«Me preocupa que otras jóvenes caigan en la trampa»: el caso de los falsos castings de modelos

Españolas como Claudia Albons denuncian en redes sociales las ofertas de trabajo fraudulentas que reciben por correo electrónico. Una práctica bastante extendida que puede poner en riesgo a las aspirantes a modelo.

Que no et colin cap bola!

**quizz de
la desinformació**

➤ Quins objectius ens hem proposat en aquest projecte ?

Fomentar una actitud crítica per gestionar la informació que rebem i la informació que enviem.

Oferir una activitat dinàmica i de suport al currículum d'assignatura.

Fomentar la biblioteca com a espai d'accés a informació fiable.

➤ A qui es va dirigir i qui hi va participar

Prova pilot

Seminari I.
Introducció a la comunicació

Primer curs
2 sessions

29 estudiants

Grau en Publicitat, Relacions
Públiques i Màrqueting

Grau en Comunicació
Audiovisual

Grau en Periodisme i
Comunicació Corporativa

**Introducció al periodisme i
la comunicació corportiva**

Segon curs
2 sessions
Prof. de Periodisme

77 estudiants

Grau en Publicitat, Relacions
Públiques i Màrqueting

Grau en Comunicació
Audiovisual

Grau en Periodisme i
Comunicació Corporativa

Grau en Comunicació Digital

**Fonaments del periodisme i
la comunicació corportiva**

Primer curs
3 sessions
Prof. de Periodisme

138 estudiants

Grau en Publicitat, Relacions
Públiques i Màrqueting

Grau en Comunicació
Audiovisual

Grau en Periodisme i
Comunicació Corporativa

3 assignatures

6 professors

244 estudiants

➤ Metodologia per desenvolupar les sessions

Que no et colin cap bola! Puntuació total 8/8

Des de la biblioteca et proposem un repte: contestar aquest text autoavaluatiu sobre la teva mirada envers la informació que t'arriba.

Està dissenyat per ajudar-te a comprendre què són les informacions falses, quins objectius tenen i quines.

Només 8 preguntes!

✓ 4. Aquest TikTok és informació o opinió? 1/1

URL: <https://www.tiktok.com/@laespona/video/7517685490632527126>

Opinió ✓

Informació

✓ 6. Què és el "clickbait" o pescaclics? 1/1

Un contingut digital amb un titular informatiu

Un contingut digital amb un titular cridaner ✓

Una pràctica periodística recollida en el Codi Deontològic dels periodistes

Comentaris

El clickbait, s'entén com un contingut digital amb un titular cridaner que té com a únic objectiu aconseguir que els usuaris entrin a dins de la notícia, per tal d'obtenir el màxim volum d'audiència que es pugui traduir en un increment dels ingressos publicitaris.

Es tracta d'una tècnica que va començar a utilitzar-se en les publicacions de Facebook per contingut d'entreteniment, però que els mitjans han adoptat.

Tot i que entra dins la lògica periodística que els titulars hagin de ser cridaners i atractius, el problema s'esdevé quan el titular pescaclics incita a l'error, l'especulació o directament a la desinformació, ja que això topa amb els principis del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Font: <https://www.periodistes.cat/actualitat/noticies/collegi-de-periodistes-consell-informacio-catalunya-onze-universitats-denuncien-clickbait-periodisme>

Maneres d'enganyar: tipus...

1
Contactar amb la professora o professor.

2
Revisar amb la professora o professor la proposta de sessió.

Per repassar o introduir conceptes que alguns van utilitzar posteriorment per plantejar preguntes als exàmens.

3
Enviar un formulari autoavaluatiu als alumnes.

Per introduir conceptes i explicacions i avaluar el seu nivell de conscienciació sobre la desinformació.

4
Realitzar la sessió (1:15 min).

➤ Sumari de la sessió

Vivim sobreinformatats

Entendre les *fake news*?

Quin tipus de contingut fals o falsejat pot circular?

Conseqüències de les mentides

Verificadors

Sis tàctiques utilitzades per enganyar-nos

Com fer front a la desinformació

IA_NotebookL

Que no et colin cap bola!

Sessió: eines i materials

Genially que ens dona accés a tots els continguts i activitats preparades. Es visualitzen a les pantalles.

quizz de la desinformació

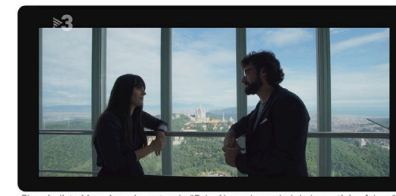
Entendre las fake news? Com defineix el periodista Marc Amorós la desinformació i amb quins objectius es fan córrer? Per què creus que ara s'escampen més ràpidament i més lluny les desinformacions? Aprofitar el biaix de confirmació

Quin material utilitzem per fer les sessions:

- Vídeos de plataformes
- Vídeos de xarxes socials
- Joc de fitxes didàctiques
- Pàgines web
- Articles
- Preguntes Quizz
- Pàgines de verificadors
- NotebookLM

Entendre las fake news?

la desinformació

Com defineix el periodista Marc Amorós la desinformació i amb quins objectius es fan córrer?

Per què creus que ara s'escampen més ràpidament i més lluny les desinformacions?

Aprofitar el biaix de confirmació

Quin tipus de contingut fals o falsejat pot circular?

Contingut fabricat, Contingut impostor, Sàtira o Paròdia, Context fals, Connexió falsa, Contingut manipulat, Teoria de la conspiració, Contingut enganyós

Manipulació amb una IA d'imatges, vídeos o audios per crear-ne de falsos que semblin autèntics i reals. Aquí entren les DeepFake.

Contingut creat amb la intenció d'enganyar al públic fent creure que prové d'una font legítima o autoritzada.

Contingut que es troba a mig camí entre els fets i la mentida interessada.

Quin d'aquests 3 continguts falsos té el nom mal anomenat?

1. Contingut fabricat, 2. Contingut impostor, 3. Contingut enganyós

Sis tàctiques utilitzades per enganyar-nos

NotebookLM

NotebookLM: Potencial Tecnològic i Responsabilitat Ètica

Analitzar les capacitats analítiques de NotebookLM en contrast amb els riscos de plagi i la necessitat d'un ús acadèmic responsable.

Balanc Operatiu: Avantatges i Limitacions

Alta velocitat i precisió RAG: Capaç d'anàlitzar 50 fonts simultàniament basant-se específicament en els documents de l'usuari.

Versatilitat en la generació de formats: Crea guies d'estudi, cronologies, podcasts interactius i mapes mentals de forma automatitzada.

Barreres en l'exportació i interfície: No permet exportar directament a Word o Drive, obligant a copiar contingut manualment.

Impacte Positiu: Selecció massiva en minuts, Anàlisi de continguts col·lectius, Eina de suport i accessibilitat.

Risc Associat: Deute cognitiu i pèrdua de crítica, Plagi per falta d'atribució original, Fraus acadèmics per obtenció de mèrits.

El Repte Ètic: Plagi i Rigor Acadèmic

El risc de plagi per apropiació: Presentar idees de la IA com a pròpies és plagiar, ja que la generació d'idees dels autors originals.

El perill del deute cognitiu: L'ús actiu pot provocar la pèrdua d'habilitats analítiques que s'obtenen amb el treball manual.

El Marc Veritas per a l'ús ètic: Tot contingut de IA ha de ser verificat, evaluat, atribuït i editat per l'usuari.

Objectius

Influència ideològica

Desinformar, enganyar i manipular

Desprestigiar o enaltir a determinades persones o institucions

Obtenir beneficis econòmics

SCAM ALERT

Desinformar, enganyar i manipular: Muertos en el parking de Bonaire, ¿Quién más a Laura Carrasco?, ¿DON FRANCISCO SE VIVA MEJOR?

Desprestigiar o enaltir a determinades persones o institucions: ¿Francisco crea la Seguridad Social?, ¿Francisco inventa las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?

Obtenir beneficis econòmics: ¿Francisco crea la Seguridad Social?, ¿Francisco inventa las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?, ¿Francisco crea las vacaciones pagadas?

Sàtira o Paròdia

Quantes d'aquestes afirmacions són veritat?

1. La sàtira i la paròdia, encara que poden considerar-se una forma d'art o entreteniment, operen a la frontera del contingut enganyós quan el receptor no té el context necessari per a entendre la broma.

2. Són continguts creatius que parodien l'actualitat, la qual cosa pot generar confusió.

3. El perill radica quan el contingut paròdic és pres com a veritat per audiències que no detecten la ironia, convertint-se en notícies falses.

Per què hem de vigilar amb els mems?

Només hi ha una resposta incorrecta

Els mems no s'utilitzen mai en comunicació política perquè els seus missatges no tenen tant impacte.

Els mems ens asseguren una transmissió fàcil, ens agafen amb la guàrdia baixa, perquè "no són més que una broma" i no sabem molt bé d'on han sortit.

Els mems són tan útils per crear consciència com ho són per destruir-la.

Decàleg eduCAC contra la desinformació

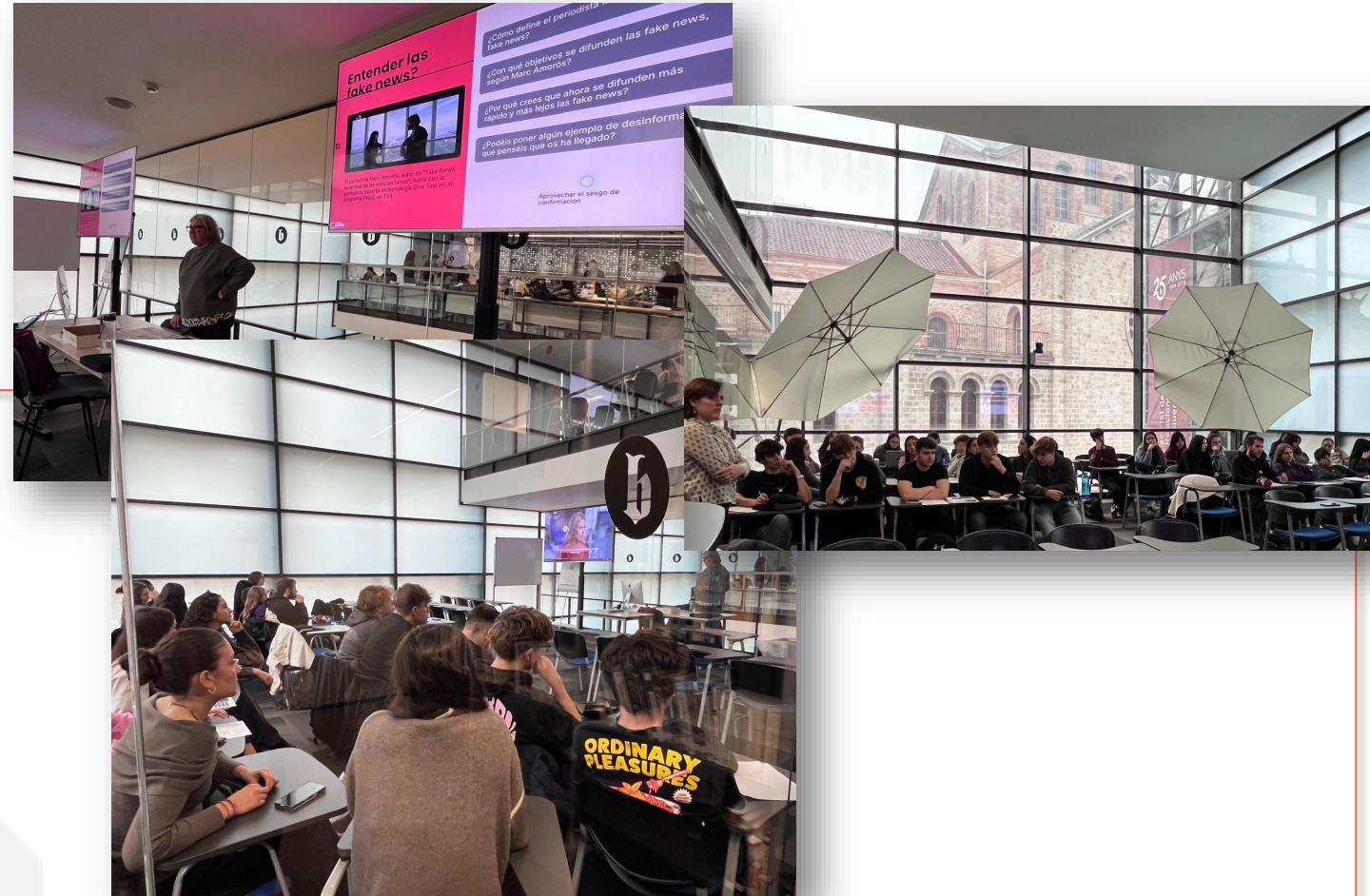
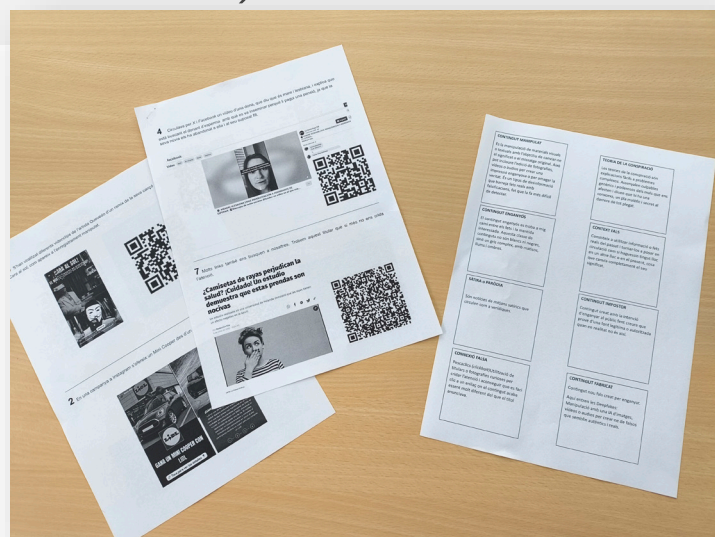
➤ Desenvolupament de les sessions

Cada sessió ha estat un aprenentatge per millorar la sessió següent

Grups petits de Seminari

- La sessió es va dissenyar de forma dinàmica per introduir diversos conceptes: utilitzant vídeos curts explicatius, una activitat pràctica i incentivant el debat.
- L'activitat pràctica es va fer en grups petits i material en paper: (*Quin tipus de contingut fals o falsejat pot circular?*)

Grups grans

- Vam haver de disposar d'aules per a grups més nombrosos, amb pantalles.
- Al llarg de les diferents sessions es va fer un canvi cap a classes menys unidireccionals.
- Es va eliminar el format paper de l'activitat pràctica.
- Es va fomentar la participació dels alumnes: ells llegien els conceptes, contestaven les preguntes *quizz* del concepte treballat o decidien quina desinformació volien treballar (ex. joc cartes *¿con Franco se vivía mejor?*).
- Es van mantenir les mateixes preguntes després de visualitzar un vídeo explicatiu.
- En cada sessió s'actualitzaven els exemples o explicacions sobre temes que apareixien als mitjans

➤ Núvol de conceptes treballats

➤ Balanç de l'experiència

Desinformació : sessions FCRI 2026

11/03/2026

— Glossari en desinformació

[125 Términos esenciales para entender y combatir la desinformación](#)

— Com detectar una notícia falsa

[Decàleg eduCAC contra la desinformació](#)

[Cartell IFLA](#)

[Guía para la alfabetización mediática en verificación digital](#)

— Estratègies de desinformació

["Detectar la desinformación: seis tácticas utilizadas para engañarnos"](#)

— Eines i plataformes contra la desinformació (utilitzades a la sessió)

[Caixa d'eines](#)

[Learn to check \(Verifica\)](#)

[3CatInfo Verifica \(eines per verificar\)](#)

[Maldita_Caja de herramientas](#)

[Newtral_Caja de herramientas](#)

[INCIBE_Comprobar si un enlace es malicioso](#)

Plataformes educatives i formatives: [Learn to check](#)

Plataformes de verificació d'informació: [Verificat.cat](#); [3CatInfo Verifica](#); [Newtra.es](#); [Maldita.es](#)

Plataformes de verificació d'informació internacionals: [Bellingcat](#); [FactCheck.org](#); [PolitiFact](#); [Snopes](#);

— Com reportar o denunciar en les xarxes socials

[Facebook](#); [X \(Twitter\)](#); [TikTok](#); [LinkedIn](#); [Instagram](#)

— NotebookLM

[NotebookLM](#): potencial tecnològic i responsabilitat ètica

